

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.456.02 Інституту вищої освіти
НАПН України
доктору педагогічних наук,
професору Майбороді В.К.
01014, Київ, Бастіонна, 9

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора,

Левченко Тетяни Іванівни,

професора кафедри педагогіки Київського національного лінгвістичного
університету, про дисертацію **Давиденко Ганни Віталіївни**

**«Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання
у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність обраної теми. Інклюзивне навчання осіб з особливими освітніми потребами сьогодні належить до кола актуальних проблем української педагогічної науки. Інклюзивна проблематика найбільш повно відображає суспільну потребу в оптимальній системі освіти, доступній і ефективній для кожного, незалежно від його фізичних можливостей.

Сучасне суспільство прагне розвиватися на засадах гуманності, толерантності, доступності та демократичності. Одним із основних шляхів такого розвитку є залучення вразливих верств населення до активної суспільної практики. Саме освітній процес є ефективним механізмом абілітації, а здобуття професії та подальше успішне працевлаштування – оптимальним способом соціалізації особи з інвалідністю.

У силу низки історичних та економічних причин педагогічна думка європейських країн отримала раніше відповіді на питання, які тільки постають в українському інклюзивному освітньому просторі, а тому може слугувати джерелом неоціненного досвіду для впровадження інноваційних освітніх технологій у систему вищої освіти України.

Виходячи з цих міркувань, дисертаційне дослідження Ганни Давиденко «Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу» вважаємо актуальним і своєчасним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Безперечно цінність дослідження визначає наукова новизна отриманих результатів: вперше цілісно й системно досліджено концептуальні засади, методика організації та умови впровадження інклюзивного навчання у вишах Європейського Союзу, а також розроблено й апробовано авторську модель ефективного трансферу європейського інклюзивного досвіду в український освітній простір.

Позитивно характеризує виконане дослідження його джерельна база: законодавчі та підзаконні акти найбільш успішних з питань інклюзивного навчання країн Європейського Союзу – Німеччини, Італії, Франції, Великої Британії; аналітичні звіти діяльності міжнародних та власне українських організацій, що опікуються питаннями неповносправності, методичні рекомендації та наукові студії.

Дисертаційне дослідження має достатнє наукове підґрунтя, адже виконане у руслі сучасної педагогічної парадигми: як зазначає дисертантка в авторефераті, основна частина дослідження проведена в рамках педагогічного експерименту Міністерства освіти і науки України щодо організації інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у ВНЗ відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології професійної освіти Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету «Психолого-педагогічні умови реалізації компетентнісної парадигми освіти у ВТНЗ» (№ 24/12.02.02 на 2012–2014 р.) та у рамках науково-дослідної теми, що виконує колектив авторів на чолі з Г. В. Давиденко, «Методологія інклюзивного навчання осіб з інвалідністю в умовах вищого навчального закладу» (ДР № 0114U001028).

Хочемо відзначити, що наукове дослідження написано на належному науковому рівні. Дисертантка глибоко володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Наукові положення та висновки дисертації належним чином обґрунтовані. Для розкриття окремих понять, положень, категорій залучено дані філософії, соціології, психології, аксіології, культурології.

Досягненню поставленої мети, розв'язанню визначених автором завдань на різних етапах наукового пошуку та формулювання висновків наукового дослідження слугували оптимально дібрані теоретичні, емпіричні, та статистичні методи дослідження.

Разом з позитивною оцінкою, маємо зазначити, що робота не позбавлена деяких методологічних огріхів:

- так, описана автором модель трансферу освітніх технологій на українському ґрунті може потребувати низки додаткових власне методичних, організаційних та технічних умов, що недостатньою мірою відображено у тексті дисертації;

- на нашу думку, варто було б більше уваги приділити хронологічному аспекту описуваної проблематики;

- у дисертації недостатньо чітко розмежовано наукові джерела, що стосуються інклюзивного навчання у системі середньої освіти та у вищому навчальному закладі.

Вірогідність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Одержані автором наукові узагальнення є достовірними та такими, що мають достатнє наукове підґрунтя. Вірогідність відображених у висновках результатів не викликає сумніву, оскільки вони ґрунтуються на достатній джерельній базі й повною мірою відображають завдання дослідження.

Рекомендації щодо впровадження інклюзивної освіти в освітній процес вищої школи України ґрунтовні та детальні, висновки до розділів та загальні висновки до роботи повною мірою корелюють із поставленими завданнями та відображають результати їх практичного втілення.

На позитивну оцінку заслуговують додатки, зокрема розроблені програми спецкурсів «Інвалідність та суспільство» і «Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу», що базуються на виробленій у процесі дослідження системі понять, висновків та рекомендацій. Однак вважаємо доцільним в подальшому рекомендувати Давиденко Г.В. ширше впроваджувати результати дослідження у викладанні різних дисциплін соціально-психологічного спрямування.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Автореферат повною мірою відображає основні положення дисертації. За результатами дослідження опубліковано 37 наукових праць, зокрема 2 монографії, 1 навчальний посібник, 18 статей у фахових виданнях України та 5 – у провідних зарубіжних виданнях, що цілком відповідає встановленим вимогам. Публікації повно і рівною мірою відображають результати дослідження. Позитивною є і широка апробація результатів на міжнародних конференціях, семінарах, круглих столах, а також практичне застосування вироблених рекомендацій до організації інклюзивного навчання осіб з інвалідністю у Вінницькому інституті Університету «Україна».

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»

Дисертаційна робота Давиденко Ганни Віталіївни є самостійним, виконаним на високому науковому рівні, завершеним дослідженням, присвяченим проблемі впровадження кращих здобутків європейських вищих навчальних закладів у галузі інклюзивного навчання осіб з інвалідністю у освітній процес вищої школи України.

Дисертаційна робота «Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу» заслугоує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп. 9, 10, 12 і 13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Давиденко Ганна Віталіївна – заслугоує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри педагогіки
Київського національного лінгвістичного
університету

